

OCENA WARTOŚCI PRZYRODNICZEJ DRZEW
dla inwestycji pn.:
„Budowa drogi powiatowej - ul. Wschodniej - bis w Elblągu”

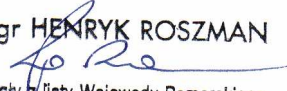
Zlecający: Zarząd Dróg Urzędu Miejskiego w Elblągu

Autorzy: mgr inż. Piotr Dmochowski

mgr Henryk Roszman

mgr HENRYK ROSZMAN

Biegły z listy Wojewody Pomorskiego
w zakresie ocen oddziaływania
na środowisko (Nr 034)

Gdynia, maj 2011r.

1. Podstawa

Podstawą formalną opracowania jest Umowa z Gminą Miasta Elbląg w Elblągu. Podstawą kartograficzną opracowania jest inwentaryzacja drzew na mapie z przebiegiem projektowanej drogi, przekazana przez Zlecającego.

2. Zakres inwentaryzacji przyrodniczej

Pracami objęto pas terenu wzdłuż ul. Wschodniej w Elblągu (od skrzyżowania z ul. Łęczycką do skrzyżowania z przedłużeniem ul. B. Chrobrego – rejon leśniczówki Dębica), obejmujący szpaler drzew przydrożnych, w tym aleję grabową oraz teren projektowanej ul. Wschodniej - bis. Szczególną uwagę zwrócono na miejsca potencjalnych konfliktów drzewostanu z projektowaną drogą.

Inwentaryzacja przyrodnicza objęła:

- wartość przyrodniczą drzewa jako taką (wymiary pomnikowe lub cenny przyrodniczo gatunek),
- obecność gniazd ptasich,
- obecność pachnicy dębowej (na podstawie obserwacji pośrednich śladów bytowania owada),
- obecność gatunków chronionych porostów,
- obecność w runie gatunków chronionych roślin,
- klasyfikację siedlisk przyrodniczych pod kątem ochrony (siedliska priorytetowe).

Powyższy zakres odpowiada wymaganiom określonym przez RDOŚ OT/Elbląg, w piśmie WSTE.4242.1.7.2011.GK z dn. 02.05.2011r., (w załączeniu).

Inwentaryzacja przyrodnicza została przeprowadzona w dniu 14.05.2011r. Nie weryfikowano informacji zawartych na przekazanym przez Zlecającego podkładzie kartograficznym inwentaryzacji drzew.

3. Ocena wartości przyrodniczej terenu

Aktualnie ukształtowana szata roślinna w pasie terenu przewidzianym pod drogę jest wynikiem procesów naturalnych, występujących w wyniku zaniechania rolniczego użytkowania terenu.

Generalnie można wyróżnić dwa zasadnicze zespoły roślinne:

- zespoły roślinności zielnej zajmujące znaczne powierzchnie w części,
- zespół młodych zadrzewień wykształconych spontanicznie w części północnej.

Dominującym gatunkiem budującym drzewostan, w pasie nowej drogi, są: olsza i jesion oraz wierzba, miejscami brzoza. Zadrzewienia te charakteryzują się znacznym zwarcim i dużym zróżnicowaniem wiekowym (przeważają drzewa w wieku do kilkunastu lat). Wśród gatunków zielnych wyróżnia się nawłóć kanadyjska.

Skład gatunkowy zbiorowisk pozwala przyjąć, że występują one na dwóch potencjalnych siedliskach:

- grądu (w miejscach suchych),
- łągu olszowo-jesionowego (w podmokłych obniżeniach).

Zbiorowiska roślinne tworzą tu zróżnicowane stadia sukcesji roślinności prowadzące do renaturalizacji tych terenów.

Z punktu widzenia klasyfikacji siedliskowej istniejące zespoły roślinne nie pozwalają zaliczyć fragmentów terenu, zajętych pod nową drogę, do siedlisk priorytetowych wskazanych w Załączniku nr I do Dyrektywy Rady Europy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych.

Pas zieleni wzdłuż istniejącej ul. Wschodniej (alei grabowej) wykazuje cechy grądu, z charakterystycznym dla tego zbiorowiska składem gatunków także w runie (kokoryczka wielokwiatowa (*Polygonatum multiflorum*), marzanka wonna (*Galium odoratum*). Spotyka się także tojeść rozesłaną (*Lysimachia nummularia*) i wiechlinę gajową (*Poa nemoralis* L.)).

Cennym elementem szaty roślinnej w granicach obszaru opracowania jest szpaler starych drzew (aleja grabowa) wzdłuż północnego odcinka ul. Wschodniej. Jest to pozostałość po dawnej alei drzew pielęgnowanych poprzez przycinanie korony. Dowodem na to jest charakterystyczny pokrój drzew (grabów) – zdjęcia nr 1, 2. W składzie gatunkowym dominuje grab z domieszką dębu, brzozy i lipy.

Aleja drzew jest zaniedbana, znaczna część grabów jest w złym stanie zdrowotnym, głównie ze względu na liczne wypróchnienia pni i konarów.

Lokalizację cennych przyrodniczo okazów przedstawiono na załączniku graficznym.

Wyniki inwentaryzacji

Pachnica dębowa

Oceniane drzewa, składające się aleję grabową nie tworzą (mimo licznych wypróchnień pni) warunków korzystnych dla zasiedlenia przez pachnicę dębową (*Osmoderma eremita*). Wszystkie drzewa z wypróchnieniami rosną w stosunkowo dużym zacienieniu. Optymalne siedliska pachnicy są typowe dla dwóch krańców spektrum antropogenicznych przekształceń naszych rodzimych ekosystemów: z jednej strony są to lasy naturalne bogate w wiekowe drzewa liściaste i luki powstałe na skutek rozpadu drzewostanu, a z drugiej strony krajobrazy kulturowe o odpowiednio wysokim zagęszczeniu zadrzewień. Przyczyną takiego wzorca występowania pachnicy jest preferowanie dużych, dziuplastych drzew rosnących w dobrze nasłonecznionych miejscach. Stanowiska zacienione są zasiedlane znacznie słabiej, prawdopodobnie ze względu na niekorzystne warunki termiczne. Stąd stosunkowo niewiele znanych z Polski stanowisk pachnicy znajduje się w lasach gospodarczych, gdzie drzewa w starszych klasach wiekowych są rzadkie, a ponadto wyrównana struktura przestrzenna sprzyja zacienieniu pni. Przykładowo na Pojezierzu Iławskim na ponad 200 drzew zasiedlonych przez pachnicę (Oleksa i in. 2007, Gawroński i Oleksa mat. niepubl.) tylko kilkanaście zlokalizowanych było w lasach, a i to w miejscach silnie prześwietlonych, takich jak np. stare aleje otoczone młodymi uprawami leśnymi na gruntach porolnych. Gatunek zasiedla z reguły drzewa starsze, powyżej 100 lat. Głównym miejscem występowania pachnicy w Polsce są krajobrazy kulturowe – przede wszystkim zadrzewienia przydrożne, ale także parki i cmentarze, sady, zadrzewienia w obrębie łąk i pastwisk. W Polsce północnej przeszło 90% zasiedlonych drzew rośnie w alejach i szpalerach przydrożnych.

W żadnym ze zinwentaryzowanych drzew nie stwierdzono śladów bytowania czy zasiedlenia przez pachnicę dębową

Ptaki

Zinwentaryzowane ptaki:

Aleja grabowa:

- w bezpośrednim otoczeniu alei:
 - piegża – 1 śpiewający samiec,

- kapturka – 5 śpiewających samców,
- gajówka – 1 śpiewający samiec,
- piecuszek – 2 śpiewające samce,
- pierwiosnek – 4 śpiewające samce,
- zięba – 2 śpiewające samce,
- w alei grabowej:
 - kos – 1 samiec, 1 samica,
 - bogatka – 2 śpiewające samce,
 - grubodziób – 1 samiec.

Na odcinku badanej drogi poza aleją grabową:

- przy drodze:
 - piegża – 1 śpiewający samiec,
 - cierniówka – 2 śpiewające samce,
 - bogatka – 1 śpiewający samiec,
- w otoczeniu drogi:
 - skowronek – 1 śpiewający samiec,
 - pliszka siwa – 1 samiec,
 - dymówka – 10 łowiących osobników,
 - sroka – 2 osobniki,
 - mazurek – 1 samiec,
 - trznadel – 2 śpiewające samce.

Zinwentaryzowane gniazda w alei grabowej:

W zinwentaryzowanych drzewach sprawdzano obecność gniazd ptasich. Wiele drzew posiada dziuple, w części zajęte pod gniazda ptasie. W dwóch wypadkach (dziuple w grabach) gniazda było zasiedlone. W jednym wypadku stwierdzono obecność pojedynczego jajka (bez obecności ptaków). W pozostałych przypadkach gniazda sprawiały wrażenie opuszczonych – zdjęcia nr 5, 6, 7.

- zajęte:
 - śpiewak – 1 gniazdo,

- bogatka – 1 gniazdo,
- opuszczone:
 - śpiewak – 1 gniazdo,
 - kos – 1 gniazdo,
 - muchołówka mała – 1 gniazdo,
 - muchołówka szara – 1 gniazdo zniszczone,
- potencjalne (poza zasięgiem badacza):
 - kowalik – 1 dziupla.

Porosty

Gatunki drzew budujące aleję nie stanowią atrakcyjnego siedliska dla porostów. W większości graby posiadają gładką korę, co nie sprzyja zasiedlaniu przez porosty. Na pojedynczych egzemplarzach dębu, lipy stwierdzono obecność porostów - tarczownica bruzdkowana (*Parmelia sulcata*). Porost ten nie jest objęty ochroną. Jedynym siedliskiem chronionego gatunku porostu jest lipa przydrożna rosnąca w granicach skrzyżowania projektowanej ul. Wschodniej i ul. Łęczyckiej (projektowane rondo). Stwierdzono tu obecność porostu Mąklik otrębiasty (*Pseudevernia furfuracea*). Jest to gatunek objęty ochroną ścisłą, mimo że jest gatunkiem pospolitym w Polsce. Stwierdzono na drzewie dwie pojedyncze plechy – zdjęcia 9, 10.

Cenne okazy drzew

W części północnej rosną w linii szpaleru przydrożnego dwa okazałe egzemplarze wierzby kruchej. Ich rozmiary kwalifikują je do ochrony pomnikowej, chociaż ze względu na duże uszkodzenia pni drzewa te stopniowo obumierają – zdjęcia 3, 4. Cenne przyrodniczo są także dwa okazy głogu – przykład zdjęcie 11. Rosną one w szpalerze alei grabowej. Okazy te są cenne ze względu na naturalny pokrój formy drzewiastej oraz okazałe rozmiary. Cennym przyrodniczo jest także okaz dębu o średnicy 150cm, rosnący w linii szpaleru alei grabowej.

W rejonie projektowanego ronda w środkowym odcinku ul. Wschodniej nie stwierdzono cennych okazów drzew. W zasięgu potencjalnej wycinki drzew rosną graby, osiki, jesiony, drzewa owocowe. Drzewa te nie przekraczają wieku 50 – 60 lat. Okazem

niezagrożonym wycinką jest jesion wyniosły z nisko umiejscowionym gniazdem ptasim – zdjęcie 12.

4. Wnioski

Inwentaryzacją i oceną wartości przyrodniczej objęto aleję grabową rosnącą wzdłuż ul. Wschodniej oraz pas terenu sąsiadujący. Obszar ten leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej – Wschód.

Wyniki waloryzacji przyrodniczej przedstawiono na podkładzie kartograficznym z inwentaryzacją drzew, dostarczonym przez Zamawiającego.

Drzewostan rosnący wzdłuż ul. Wschodniej stanowi pozostałość starej alei grabowej z pierwotnie przycinanymi koronami drzew. Duża część rosnących tu drzew wykazuje oznaki osłabienia żywotności w związku z licznymi wypróchnieniami pni i konarów. Niemniej aleja drzew zasługuje na ochronę jako całość. Celowe wydaje się częściowe przywrócenie jej pierwotnego charakteru, co wymagałoby zabiegów pielęgnacyjnych.

Cennymi pojedynczymi okazami drzew są: 2 wierzby, 2 głogi, dąb (zaznaczone na mapie). Dziuple drzew są dosyć licznie zasiedlane przez ptaki. Znaleziono gniazda, w większości opuszczone.

W drzewostanie alei nie stwierdzono obecności pachnący dębowej (brak sprzyjających warunków do zasiedlenia próchnowisk z powodu zacienienia drzew).

Gatunki chronione porostów występują jedynie w postaci dwóch pojedynczych plech na jednym okazy drzewa. Jest to lipa drobnolistna rosnąca przy ul. Łęczyckiej w rejonie skrzyżowania z ul. Wschodnią (koliduje z budową ronda).

W rejonie projektowanego ronda, w centralnym odcinku ulicy Wschodniej nie stwierdzono cennych okazów drzew lub zasiedlających je gatunków chronionych.